

آسیب‌پذیری اجتماعی حاصل از خشکسالی و سازه‌های اثرگذار بر آن: مورد مطالعه باغداران انجیر استهبان فارس

مهشید اعتمادی، عزت‌اله کرمی*، و غلامحسین زمانی^۱

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۲/۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۴/۱)

چکیده

افزایش شدت و گستره وقوع خشکسالی موجب آسیب‌پذیری خانوارها و جوامع دارای اقتصاد متکی بر کشاورزی گردیده است. ناپایداری معیشت، فقر و نابرابری اجتماعی نیز باعث شده ساکنان مناطق خشک و نیمه‌خشک ایران به میزان بیشتری در معرض آسیب‌پذیری قرار گیرند. همین امر شناخت ماهیت آسیب‌پذیری اجتماعی از خشکسالی را ضروری می‌نماید. لذا این پژوهش با هدف تبیین آسیب‌پذیری از خشکسالی و شناسایی سازه‌های اثرگذار بر آن انجام پذیرفت. داده‌های مورد نیاز برای انجام این پژوهش پیمایشی، از طریق روش نمونه‌گیری سیستماتیک از میان باغداران انجیرستان‌های شهرستان استهبان جمع‌آوری گردید. در این راستا نسبت به انجام مصاحبه حضوری و تکمیل پرسشنامه از ۲۴۶ تن از باغداران اقدام شد. روایی صوری ابزار پژوهش توسط چند تن از متخصصان موضوعی مورد تأیید قرار گرفت و برای تعیین پایایی از مطالعه راهنما استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که خشکسالی موجب کاهش سرمایه‌های اجتماعی درون‌گروهی و برون‌گروهی، همدلی اعضای خانوار، و سلامت و رفاه خانوار گردیده است. علاوه بر آن، سازه‌های اثرات اقتصادی خشکسالی، سن، وابستگی درآمدی به باغداری، و ساختار تولید، مهمترین عوامل تعیین‌کننده آسیب‌پذیری اجتماعی باغداران انجیر از خشکسالی بودند. بر اساس یافته‌های پژوهش، توصیه‌هایی برای کاهش آسیب‌پذیری اجتماعی از خشکسالی و بهبود سیاستگذاری مدیریت این پدیده ارائه گردیده است.

واژه‌های کلیدی: خشکسالی، آسیب‌پذیری اجتماعی، اثرات خشکسالی، باغداران انجیر، استهبان.

1- به ترتیب دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، و اساتید بخش ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

*- نویسنده مسئول و مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: ekarami@shirazu.ac.ir